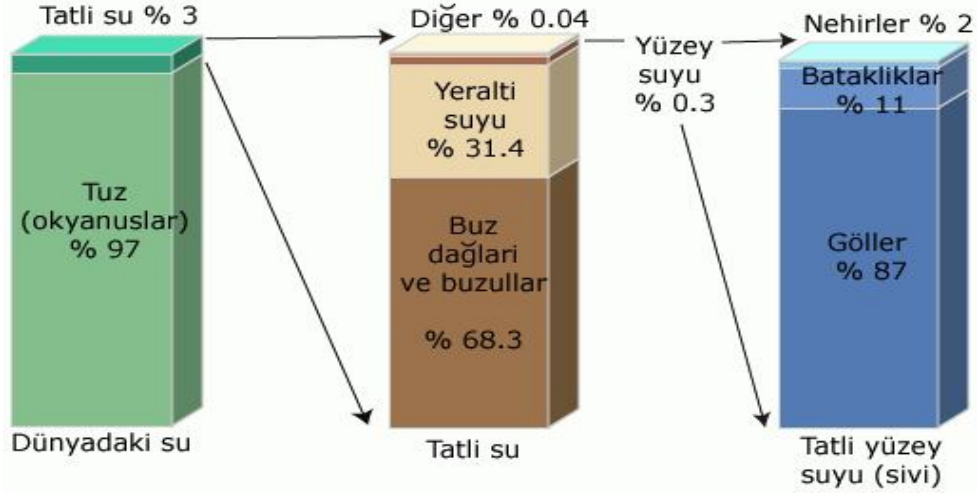

Dünyadaki suyun dağılımı

AKARSULAR

Akarsu kaynağı: Akarsuyun doğduğu yerdir.

Akarsu ağızı: Akarsuyun döküldüğü yerdir.

Akarsu vadisi: Akarsuların, içinde aktıkları yatağı aşındırmalarıyla ortaya çıkan çukurluktur.

Akarsu debisi (akımı): Akarsu yatağının, herhangi bir kesitinden geçen su miktarının m³/sn cinsinden değeridir.

Akarsu havzası: Akarsuyun bütün kolları ile birlikte sularını topladığı ve döküldüğü alana denir.

Açık Havza: Eğer akarsu denize dökülürse havzası açıktır. (Sakarya Kızılırmak...)

Kapalı Havza: Eğer akarsu denize ulaşamıyorsa havzası kapalıdır. (Van Gölüne dökülen akarsular, Hazar Gölüne dökülen Aras ve Kura gibi...)

Akarsu rejimi: Akarsuyun yıl içerisindeki akım düzenidir.

Düzenli Rejim: Su seviyesinde fazla değişiklik olmayan akarsuların rejimleri düzenlidir. Örneğin Amazon ve Kongo nehirleri Ekvatorial Bölgede buldukları için sürekli yağış aldıklarından rejimi düzenlidir.

Düzensiz Rejim: Aylara ve mevsimlere göre, seviye değişikliği fazla olan akarsuların rejimleri düzensizdir. Örneğin Muson Asya'sında bulunan İndus ve Ganj nehirleri yazın taşkın yaparlar. Fakat kışın su seviyeleri azalır.

Not: Bir akarsuyun rejimini etkileyen en önemli faktör o bölgenin yağış rejimidir.

GÖLLER

Yeryüzünde çeşitli olaylar sonucunda oluşan çukurluk alanların sularla dolması veya akarsuların önlerinin kapanmasıyla meydana gelen su birikintilerine "göl" denir. **Göl sularının tatlı, tuzlu ya da sodalı olmasını şu özellikler belirler:**

- Gölün gideğenin olup olmaması,
- iklim şartları (sıcaklık, buharlaşma, yağış miktarı),
- Arazinin özelliği gibi faktörler etkilidir.

Gideğen: bir gölün fazla sularını dışarıya akıtan akarsu şeklindeki koluna gideğen denir.

NOT: Ülkemizde en fazla göl Doğu Anadolu, Akdeniz ve Marmara bölgelerinde görülür. Güneydoğu Anadolu'da ise hiç doğal göl yoktur.

NOT: Türkiye'nin en büyük gölleri Van Gölü'dür. (suları sodalıdır)

Tuz Gölü (Türkiyede yüzölçümü en fazla değişen, en derin yeri 2 metre civarında olan en tuzlu sulara sahip olan göldür.)

Beyşehir Gölü (Türkiyenin en büyük tatlı su gölü)dür.

Tektonik Göller: Yerkabuğu hareketlerine tektonik hareket denir. (Dağ oluşumu, Fay hattı vb. gibi) Yerkabuğu hareketleri sonucunda meydana gelen çukurlukların sularla dolması sonucu oluşurlar Bu göller genelde fay hatlarıyla paralellik gösterir. Filistin'deki LUT Gölü bunun en güzel örneğidir. (Deniz seviyesinden 420 metre aşağıda bulunur. Ülkemizde Sapanca, Ulubat, Manyas, İznik gölleri, Tuz Gölü, Beyşehir, Eğirdir, Burdur gölleri buna örnektir.

Karstik Göller: Karstik arazilerde erimelerle oluşan çukurlukların sularla dolması sonucunda meydana gelirler. Ülkemizde en fazla Akdeniz’de yaygındır. Salda ve Kestel gölleri gibi.

Volkanik Göller: Volkanizma sonrasında oluşan “krater, kaldera, maar” gibi çukurlukların sularla dolması sonucunda oluşurlar. Nemrut Gölü ve Meke Tuzlası gibi...

Buzul Göller: Buzulların oluşturdukları çukurlara “sirk (buz yalağı)” denir. Sirklerin suyla dolması ile buzul göller meydana gelir. Özellikle Soğuk Kuşakta Kanada, İskandinavya gibi yerlerde yaygındır. Ülkemiz ılıman iklim kuşağında olduğu için buzul göllerine ancak Ağrı, Kaçkar gibi yüksek dağlarda rastlanır.

SET GÖLLERİ: Akarsuların önlerinin çeşitli doğal olaylar sonucunda kapanmasıyla meydana gelen göllerdir.

Heyelan Set Gölleri: Eğimli arazideki toprak katmanının suya iyice doyduktan sonra eğim yönünde kaymasına heyelan denir. Ülkemizde heyelan en fazla Karadeniz Bölgesinde meydana gelir. Heyelan sonucunda kayan toprak kütesinin akarsuyun önünü kapatmasıyla oluşan göllerdir. Tortum Gölü, Sera Gölü, Abant ve Yedigöller gibi...

Alüvyal Set Gölleri: Akarsuların aşındırıp taşıdıkları maddelere alüvyon denir. Alüvyonların akarsuların önünü kapatmasıyla oluşurlar. Bafa (Çamiçi), Eymir, Mogan gölleri

Volkan (lav) Set Gölleri: Volkanizma sırasında lavların set olmasıyla oluşan göllerdir. Doğu Anadolu’daki birçok göl bu şekilde oluşmuştur. Van Gölü, Çıldır, Nazik, Haçlı, Balık, Erçek gölleri

Kıyı Set (Lagün) Gölleri: Deniz kıyılarında bulunan bir girintinin önünün dalgaların getirdiği kum ve çakılla kapanması sonucu oluşan göllerdir. Köyceğiz, Terkos, Küçük ve Büyük Çekmece ile Tuzla’daki Kamil Abduş Gölü bu şekilde oluşmuştur.

B)YAPAY GÖLLER (BARAJ):

İnsanların; akarsuların önlerine set (baraj) yapmasıyla oluşan göllerdir.

Barajların yapılış amaçları:

- Sulama sulu sağlamak
- İçme ve kullanma suyu temin etmek
- Elektrik enerjisi elde etmek (hidroelektrik),
- Sel ve taşkınları önlemek...

Barajların çevresi ağaçlandırılır. Bunun sebebi erozyon sebebiyle barajların toprakla dolmasını önlemektir.

Gölün Oluşum Süreci	Oluşumuna Göre Gölün Çeşidi / Örnek
Yerkabuğu hareketleri sonucunda oluşan çukurların sular tarafından doldurulması ile oluşan göllerdir.	
Alçak kıyılarda dalga ve akıntıların etkisiyle meydana gelen kıyı kordonlarının bir koy veya körfezin önünü kapatması ile oluşan göllerdir.	
Akarsu vadilerinin alüvyal malzemeyle kapatılması ile oluşan göllerdir.	
Yamaçlardan kopan bir kütenin akarsu vadisinin önünü kapatmasıyla oluşan göllerdir.	

	Fay Kayn.	Artezyen Kaynak	Yamaç Kaynağı	Karstik Kaynak
Suları Soğuktur		✓	✓	✓
Dağ ve vadi yamaçlarında görülür				
Kalkerli arazide oluşur				
Kıvrımlı yapıda oluşur				
Suları sıcaktır				
Sondajla çıkartılır				